

KIS-385 – Gl. **capable, capacité**, h.a.

(GE – 09 12 90)

Orin La. an termenou-mañ eo ar verb *capio* "kemer, pakañ, kregiñ (e), gavaelañ, derc'hel, enderc'hel, enserrañ ; kaout kraf dre ar meiz, amgevrediñ", hag an deveradoù diwarnañ : *capabilis* "pakadus, gavaeladus, barrek (da), en araez (da)" ; *capax* "en araez da enderc'hel ; oc'h enderc'hel ; ec'hon, ampl, ledek, egorant ; barrek, akuit, ampart" ; *capacitas* "galloud da enderc'hel ; ec'honad diabarzh, endalc'had ; endalc'her ; barregezh, gouested".

An tremenioù leterc'hadel eus ar c'hemeradurioù alvezel d'ar c'hemeradurioù buhezel hag eus ar c'hemeradurioù buhezel d'ar c'hemeradurioù alvezel en-dro a stader pa heulier dedroadurioù ster an termenou La. a vir ouzhimp a zigej ur ster a ve o ster diazez, kewer, dienderc'hadek o kantañ ar sterioù all el leterc'hadegezh. Tennañ a ra an dareulourion hiziv da zisteurel keal ar "ster piaouel, kewer" ha d'ober *amzerc'hañ* (*diafor*) eus kement tremen leterc'hadel 'vez, ha pa ve eeun pe a-c'hin.

Rannañ a rin sterva an termenou Gl. etre : A. – Kemeradurioù buhezel o sellout ouzh galloudoù devoudel ar gouzrec'h. B. – Kemeradurioù buhezel o sellout ouzh galloudoù gwirel ar gouzrec'h. C. – Kemeradurioù gouiziel (alvezel, bevedel, armerzhel, kevredadel, h.a.)

A. – Galloudoù devoudel ar gouzrec'h.

A1. – Galloud e-keñver un ober (gant ur renadenn).

Gl. **capable** (**de**), **à même** (**de**), **apte** (**à**), Br. **gouest** (**da**, **ouzh**), **barrek** (**da**, **war**) ; sl. skouerioù e VALL. 95, e GIBR. Gant VALL., ouzhpenn, e kaver un niver troiennoù idiomatek.

Gl. **capacité**, **aptitude**, Br. **gouested** b. (**da**), **gouester** g. (**da**), **barregezh** b. (**da**).

A2. – Galloud evel oberour (hep renadenn).

Gl. **capable, compétent, qualifié, habile, adroit, à la hauteur**, h.a., Br. **gouest, barrek, akuit, ampart, mailh, gouizek, arroutet, araezek, kevaraez, gougonek**... Un nivlennad kemeradurioù a gaver en div yezh, o tamglotañ an eil re gant ar re all.

Gl. **capacité, aptitude, compétence, moyens**, Br. **gouestoni b., barregezh b., akuited b., ampartiz b., mailhoni b. gouiziegezh b., araezegezh b., kevaraez g., gougon** (< hBr. *anguoconam*, Kb. *gogawn*).g

B. – Galloudoù gwirel ar gouzrec'h.

E kement ma vez kaougantet gant al lezenn, e teu galloud ar gouzrec'h da vezañ galloud ur piaouer gwirioù. Diforc'hiñ a reer, hervez an domani desellet :

B1. – E-keñver ar gwir keodedel.

B1a. – Gl. **capacité juridique**, Br. **gougon g. gwirel**. Kemm a lakaer etre daou zerez er gougon gwirel :

B1aα. – Gl. **capacité de jouissance**, Br. **gougon kerzañ** "galloud da gaout gwirioù hag endalc'hioù" ;

B1aβ. – Gl. **capacité d'exercice**, Br. **gougon arverañ** "galloud da embreger ar gwirioù hag an endalc'hioù an-unan".

Pa vez lamet ar gougon gwirel, e reer anv eus :

B1b. – Gl. **incapacité (juridique)**, Br. **angougon g. (gwirel)**, a vez, hervez an dro un **angougon kerzañ** pe un **angougon arverañ** ; hag an den lamet e c'hougon digantañ a reer anezhañ : Gl. **incapable (juridique)**, Br. **angougonek** aa. ; **angougoneg g.-eion**.

Hag int er-maez eus ar stern dibabet evit an notenn-mañ, e rin anv eus daou geal nes :

B1c. – Gl. **compétence (d'un tribunal)**, Br. **kembeli b.** (sl. *Emsav* 37, pp. 27 & 34, 1970 ; 42, p. 199, 1970) ; Gl. **compétent**, Br. **kembeliek** aa. Ha, da heul : Gl. **incompétence (d'un tribunal)**, Br. **ankembeli b.** ; Gl. **incompétent**, Br. **ankembeli** aa.

B1d. – Gl. **empêchement**, Br. **angouested** b. (gwir bonreizhel) "dic'halloud gant ul levier da embreger e gefridiezh". "Ar C'huzul bonreizhel a ziskler, war c'houlenn ar Gouarnamant, ez eo **angouest** (Gl. **empêché**) Arlevier ar Republik, —

anv zo hepken eus **angouestedoù** (Gl. **empêchements**) dre berzh kleñved, gwallzarvoud, h.a., ha n'eo ket eus **angouestedoù** a natur bolitikel." (*Emsav* 46, p. 340, 1970.)

B2. – E-keñver dezvadur al labour.

B2a. – Gl. **capacité**, Br. **barregezh** "live stummadur kaougantet dre un testeni".

B2b. – Gl. **compétence**, Br. **araezegezh** "live stummadur ha dianouezadur, kaougantet dre un testeni, ret da embreger ur vicher, un arbennigiezh".

B2c. – Gl. **qualification**, Br. **perzhegezh** "live stummadur pe dianouezadur gant ur micherour, kaougantet dre un testeni" ; heñvelster : Br. **micheregezh** b. (Gl. **habilité professionnelle**). Ar micherour e piaou d'ar berzhegezh a reer anezhañ : Gl. **ouvrier qualifié** pe **professionnel**, Br. **micherour perzhek**, **perzheg g.-eion**, **michereg** g. (sl. *Emsav* 9, p. 240, 1967 ; 47, p. 348, 1970 ; 91, p. 253, 1974.)

A-gevenep d'ar perzhioù gounezet diwar-bouez stummadur ha dianouezadur emañ ar perzhioù enganet : Gl. **aptitudes**, Br. **goustedoù**. (sl. *Emsav* 91, p. 252, 1974.)

B3. – E-keñver dezvadur ar C'hedskor.

B3a. – Gl. **incapacité**. Br. **dic'houested** b. "stad un den a zo digresket e c'houested da labourat da heul ur c'hleñved pe un darvoud". (sl. *Emsav* 9, p. 247, 1967.)

B3b. – Gl. **inaptitude**, Br. **diaraezded** b. "an dic'halloud m'emañ un den e-keñver ul labour, ur vicher, ur gefridi dre ziouer an araezegezh vredel pe greudel rekis (e Frañs, diogeled dreist 60 vloaz ha klañv)".

B3c. – Gl. **invalidité**, Br. **divarregezh** b. "saviad an diogeled dindan 60 vloaz kollet gantañ, e darn pe en holl, e c'houested da labourat dre berzh ur c'hleñved pe un darvoud anvicherel hag o tegemerout ul leve digant ar C'hedskor".

Dav eo notañ an didegezh keñverel a voe o ren war zibab an termenoù diaraok koulz e Gl. hag e Br. An amkan da gerc'hat e seurt degouezh eo digemmañ ervat ar c'healioù ha hepkoriñ an digempoellderioù a noazfe ouzh o fraezhded.

C. – Kemeradurioù gouiziel.

Arveret e vez an termenoù Gl. **capable, capacité** hag o heñvelsterioù e lavar meur a ziskiblezh.

C1. – Mentawouriezh.

Gl. **capacité**, Br. **endalc'h** g. "(L³, ec'honad diabarzh ul luniad kleuz : lestr, organ, h.a.)"

C2. – Jedoniezh.

Gl. **arc capable**, Br. **gwarenn geitgavael** "Lec'h mentoniel ar poentoù eus ar blaenenn lec'hiet en ur parzh d'un eeunenn, dezho ur gavael roet α war ur rann AB eus an eeunenn-se, zo anezhañ ur warenn gelc'h pennet en A ha B anvet **gwarenn geitgavael α** ." (SADED Jon-8/10.)

C3. – Tredanouriezh.

C3a. – Gl. **capacité d'un accumulateur**. Br. **tredanvec'hiad** g., **bec'hiad un daspugner**. Mentenn (Q, IT) kevatalad d'an **tredanad** (Gl. **quantité d'électricité**) ha d'an tredandolzid (Gl. **masse d'électricité**) (sl. KIS-110, La-06, p. 49).

C3b. – Gl. **capacité, condensateur**, Br. **dougell** b. **tredandougell** b. "ardivink amkanet da enderc'hel ur bec'hiad tredan" (sl. KIS-110, id., p. 51).

C3c. – Gl. **capacité électrique, capacité électrostatique**, Br. **dougogi** b. "U⁻¹IT, keñver ar bec'hiad ouzh ar c'hemm barr etre laonenoù un dougell pe etre pennoù ur reell diskourr" (sl. KIS-110, id., p. 50, [GSTL, ¶ 538]).

C4. – Stlenneg [mellad ouzhpennet d'an 31 01 96].

Gl. **capacité**, Br. **barr** g., **stlennvarr** "Kementad uc'hek stlennadoù a c'hell un aveadur stlennegel keweriañ pe enderc'hel. Ar **barr kadaviñ** pe **barr enderc'hel** pe **endalc'h** (Gl. **capacité de stockage, capacité d'une mémoire**) eo niver ar gerioù a c'hell ur vemor enderc'hel. Ar **barr treuzkas** (Gl. **capacité de transmission**) eo niver uc'hek ar bitoù a c'hell un sanell treuzkas." (GSTL, ¶ 537).

C5. – Bevedouriezh.

Ar Gl. **capacité** a arverer da verkañ galloud un organ e-keñver e arc'hwel.

C5a. – Gl. **capacité pulmonaire totale**, Br. **barr skevent hollel** (sl. Stagadenn).

C5b. – Gl. **capacité maximale de réabsorption**, Br. **barr dassugañ tuellennel** (sl. Stagadenn).

C5c. – Gl. **capacité, susceptibilité**, Br. **araezusted** b. ; sk. : Gl. “**Capacité** d'une substance à susciter une réponse immunitaire”, Br. "**Araezusted** un danvezenn da zec'han un erwezh hangaeel."

Gl. **capable, susceptible (de)**, Br. **en araez (da), araezus (da)**; sk. : Gl. "Substance **capable** de lyser les caillots sanguins", Br. "Danvezenn **en araez** da loezañ ar c'haouled gwad"; Gl. "Drogues **susceptibles** de léser les cellules", Br. "Drammoù **araezus** da anafañ ar c'helligoù."

C6. – Armerzhouriezh, Kevredadouriezh, Politikouriezh.

C6a. – Gl. **capacité de transport** (d'un réseau de communication), Br. **barregezh dezougen** (ur rouedad kehentiñ).

C6b. – Gl. **capacité de production**, Br. **barr kenderc'hañ**.

C6c. – Gl. **capacité des états mentaux** (GURVITCH), Br. **piaouerezh ar stadoù bred** (sl. *Emsav* 64, p. 134, 1972).

C6d. – Merkañ an arver eus Br. **barr, barregezh** a-dal da dermenoù Gl. diseurt :

Br. **barr bevañ**, Gl. **niveau de vie**.

Br. **barr goudaviñ**, Gl. **puissance de dissuasion**.

Br. **barr skeiñ**, Gl. **force de frappe**.

Br. **barr gourzhtreiñ**, Gl. **potentiel de subversion**.

GERVA BREZHONEK-GALLEK

N'eus amañ nemet un nebeut termenoù na gaver ker o c'hevatal gallek e korf an notenn.

bredel (≠ *kreudel*) aa. mental, psychologique, moral, psychique (≠ physique, somatique).

dezvadur g. législation (sl. Da-64, p. 48).

dianouezadur g. expérience acquise (sl. DGYA A-2, pp. 9, 34, 1970 ; KIS-049, La-04, p. 24).

diogeled g.-*idi* assuré (social) (sl. *Emsav* 9, p. 246, 1967 ; DGYA B-1, pp. 8, 38, 1972).

gouzrec'h g. sujet (sl. GBLF, ¶ 1296).

kaougantañ sanctionner, ratifier (sl. *Emsav* 29, p. 158, 1969).

Kedskor g. Sécurité Sociale (sl. *Emsav* 9, p. 246, 1967).

kemm g. barr différence de potentiel (sl. KIS-110, La-06, p. 49).
kreudel aa. (sl. *brede*).
piaouer g.-ion gwirioù sujet de droits, personne juridique (sl. KIS-063, La-04, p. 46, GEAK, p. 226).
reell b. conducteur (électrique) (sl. Da-63, p. 70).

STAGADENN

Melladoù eus an danvez *Geriadur ar Vezekniezh* a zo an termen **capacité** en o furn Gl.

Gl. capacité inspiratoire, Br. barr enanalañ.

Sammad an ec'honad red hag an ec'honad mir enanalañ (ent keitat, 2,4 l gant ar vaouez, 3 l gant ar gour).

Gl. capacité maximale de réabsorption ou d'excrétion tubulaire, Br. barr dassugañ tuellennel, barr degorzhañ tuellennel.

Kementad uc'hek eus un danvezenn a c'hell hollad an tuellennoù lounezh dassugañ (Tu dassugañ) pe degorzhañ (Tu degorzhañ) e-doug ur vunutenn. Da skouer, barr dassugañ tuellennel ar glukoz zo e tro 375 mg/min gant ar gour, 303 mg/min gant ar vaouez.

Gl. capacité pulmonaire totale, Br. barr skevent hollel.

Ec'honad aezhenn endalc'het gant ar skevent e dibenn un enanalad uc'hek.

Gl. capacité résiduelle fonctionnelle, Br. barr dilerc'h arc'hwelel.

Ec'honad aezhenn endalc'het gant ar skevent e dibenn un ec'hanalad reol. Ar barr dilerc'harc'hwelel zo enta sammad an ec'honad mir ec'hanalañ hag an ec'honad dilerc'h.

Gl. capacité vitale, Br. barr bevael.

Ec'honad uc'hek aezhenn a c'haller enanalañ goude un enanalad helc'het hep bevennañ pad an ec'hanalad. Ar brasañ ec'honad analadel deloc'hadus eo ar barr bevadel, sammad an ec'honad mir enanalañ, an ec'honad red hag an ec'honad mir ec'hanalañ.

capacité pulmonaire totale <i>barr skevent hollel</i>			
capacité vitale <i>barr bevadel</i>			
volume résiduel <i>ec'honad dilerc'h</i>	volume de réserve expiratoire <i>ec'honad mir ec'hanalañ</i>	volume courant <i>ec'honad red</i>	volume de réserve inspiratoire <i>ec'honad mir enanalañ</i>
capacité résiduelle fonctionnelle <i>barr dilerc'h arc'hwelel</i>		capacité inspiratoire <i>barr enanalañ</i>	